

Sinekli Bakkal, Eski Hastalık ve Huzur kitaplarında Batılı tiplmeleri ve Batılılaşma konusunu inceliyor.

Kitapta, okuru huzursuz eden, rahatsızlık veren bir konu dizini var gibi. Dağınık bir okuma yapılmış havası veriyor okura *Step ve Bozkır*. Tashih hatalarının oluşu da gözü tırmalıyor. Belge'nin bazı söylemleri, ifadeleri, özellikle *Türkiye'de Aydınların Konumu* başlığı altında açtığı bazı konular, söylediği bazı sözler, mevcut iktidarı hedef alırcasına, seçilmiş, söylenmiş gibi. Gezi gençliğinin, İspanya'daki insanlar gibi işsizlik nedeniyle değil, ekolojik sorunlar üzerinden ayaklandığını dile getirerek gezideki gençleri ayıklıyor, onlara çok yüce bir değer atfediyor. Gezi olayının tarihte bir daha tekrarlanmayacağını vurgulayarak bu olayı biricikleştiriyor. Bu olay üzerinden mevcut iktidarı yeriyor. Gezi olayı, kitabın bir yerlerine sıkıştırılmak, bir şekilde buradaki

gençlik övülmek istenmiş. “*İnternet üzerinde o son derece zeki mesajlarımı atıyor; dalgalarını geçiriyorlar. Belki de dış gıcırdatarak, yumruk sıkarak değil, şaka yaparak ve gülecek ve hayatı, ağacı, gülmeyi severek kazanacaklar girdikleri farklı mücadeleyi.*” Bağlantı kuramadığımız, neden burada dediğimiz bazı tuhaf-lıklar var kitapta. Gezi olayı ve buna benzer bazı ifadeler gibi.

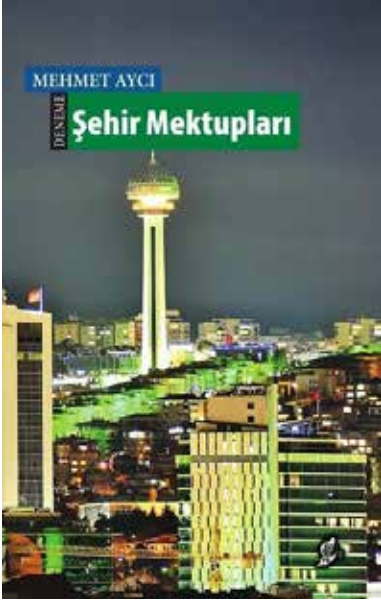
Netice olarak, *Step ve Bozkır*, farklı bir okuma eksenine çekmeye çalışıyor okuru. Dünya edebiyatına ve Türk edebiyatına farklı bir perspektiften bakma denemeleri yapıyor. Belge de bir deneme girişimi yapmış kanaatimce. Çünkü *Step ve Bozkır*, taşıdığı başlık itibarıyla ve ön sözde anlatılan içerik bilgileri yönüyle bir okur olarak beklentilerimize dört başı mamur bir şekilde karşılık vermiyor. Bununla beraber kütüphanemizde bulunması faydamıza olacak bir eser.

ŞEHİR MEKTUPLARI

Mehmet KURTOĞLU

Şehirlerin her yüz yılda bir değişime uğradığını söyleyenler savaş ve doğal afetleri göz önünde bulundurmuş olabilirler, fakat modernizmin şehirleri son kırk-elli yılda nasıl değiştirdiğini düşünmüşler midir, bilemiyorum. Zira

tarihin hiçbir döneminde, içinde yaşadığım bu çağ kadar hızlı değişen ve dönüşen bir zaman dilimi yaşanmamıştır. Modernizmin getirdiği bu hızlı değişimden kadim şehirler de payını almış, yerini beton yığını dediğimiz kentleşmeye bırakmıştır. Son yıllar da şehir üzerine yazılan metinlerin büyük çoğunluğu moderniteye eleştiri, geleneksel, kadim şehirlere ise ağıt niteliğindedir.

Mehmet Aycı, *Şehir Mektupları*,
Okur Kitap, 2016

Hızla gözlerimizin önünden kayıp giden kadim şehirlerimize yazar ve şairlerimiz haklı olarak ağıtlar yakarken, yaşanan zamana ayna tutmak, onu kayıt altına almak adına olsun içinde yaşadığımız şehirleri yazmak kimsenin aklına gelmemiş. Şair Mehmet Aycı, herkesin mazide kalmış şehirlere özlem duyduğu bir dönemde, bu alanda yazan ustaların izinden giderek tıpkı Ahmet Rasim, Mustafa Kutlu gibi “Şehir Mektupları” adıyla yaşadığı şehri, daha doğrusu başkent Ankara’yı kaleme almış.

Yirmi yılı aşkın bir süredir yaşadığı Ankara’yı, içerden bir bakışla, geçmişi değil görüp yaşadığı anı, şehrin mekânlarını an-

latan Aycı, birçok yazarın, olumlu veya olumsuz ideolojik saplantıyla yaklaştığı başkenti, herhangi bir saplantıya düşmeden yazmış. Tabii bunu yaparken de Ankara’nın hakkını Ankara’ya vermesini bilmiş. Örneğin “Ankara, bu coğrafyadaki şehirlerin en ağır abisidir” diyerek, dostun ve düşmanın kabul edebileceği bir noktaya dikkat çekerek, Tanpınar’ın “Bir başkent her zaman başkenttir konuşur” sözünü farklı bir şekilde bize hatırlatmak istemiş, böylece başkent Ankara’nın hakkını vermiştir. *Şehir Mektupları*’nda Aycı’nın Ankara ile ilgili çok orijinal ve yerinde tespitleri vardır. Bu tespitler, şehri derinliğine gözlemleyen, şehrin havasını teneffüs edip, suyunu içen bir şairin ince duyarlılığından süzülmüştür. Örneğin; “81 vilayet içerisinde sırtını en fazla devlete yaslayan şehir”, “bir şehir önce terminalinden tanınır” yahut “Yazın Ankara’ya ettikleri” bölümünde Ankara’nın yazını anlatırken; “bürokraside vekâletlerin en yaygın olduğu dönem” ifadeleri herkesin bildiği fakat fark edemediği ifadelerdir. Bunlar Ankara’yı bilenlerin de üzerinde mutabık kalacağı bir tanımlamalardır. Zira şehri anlamak demek, ona yakıştıracığımız sıfatları bulabilmek, görebilmek demektir...

Ahmet Rasim’in *Şehir Mektupları*’ndaki İstanbul tadında an-

lattıklarına karşılık, Aycı, şairliği ve denemeciliğini konuşturduğu *Şehir Mektupları*'nda, Ankara'yı anlatmış. Onun bu mektuplarında Ankara'nın geçmişi veya felsefesini değil, yaşanılan zamanı bulursunuz. Ankara'nın karını, garını, parkını, mevsimini, rengini, bağını, bahçesini, Sakarya caddesinde kitapçılarını, sahaflarını, mekân ve insan ilişkilerini vs... O yaşanılan şehri, anı anlatırken, taşı toprağı, ağacı, nebatatı vs. şeyleri konuşturur, insanileştirir. Diyebiliriz ki Aycı, bu bağlamda şehir üzerine yazanların yapmadığını yapmaya çalışır. Örneğin bir şehre kar yağması kadar normal ne olabilir? Ama Aycı, Ankara'nın karını anlatırken, yalnızca karı anlatmaz, onun insan üzerindeki tesirini, sosyal hayatı nasıl etkilediğine değinir, karın şehirleri teslim almasına karşılık, Ankara'da teslim alamayışını ve bu teslim olmayışın ne demek olduğunu anlatır. Hatta bir şehrin farklı semtlerinde farklı şekilde kendini gösteren karın, Ankara'ya "*hülasa edilmez bir güzellik*" kattığını Aycı'dan öğreniyoruz.

Bir şehrin köpekleriyle dilencileri, kitapçıları ile çocuk satıcıları, yer altı camileriyle yer üstü birahaneleri, oruçlusuyla oruçsuzlarının bir arada anlatıldığı kitapta, Aycı, yıllardır Sakarya caddesini mesken tutan Kader adlı bir

dilenci için özel bir başlık açarak bir mekân üzerinden bir dilenciye yer verir. Aslında Kader'in dilendiği sokaktan geçen, hatta ona yardımda bulunan birçok yazar, şair vardır ama hiç birinin aklına bunu yazmak gelmemiştir. Yahut satıcı çocuklar ve sokak çalgıcıları bir şehri tanımlamada ne denli belirleyici olabilir? Aycı, işte bu kitabında sıradan bir dilencinin, bir sokak satıcısının şehri tanımlamada önemli bir yeri olduğunu gösteriyor. Bize sıradan gelen şeylerin, edebiyat için nasıl da değerli olduğunu anlatmış oluyor.

Bir şehre mahsus hayvanlar vardır ve o şehirler o hayvanlarla kendilerine bir paye çıkarırlar. Örneğin Sivas'ın Kangal köpeği, Urfa'nın ceylanı, Arap atı, Ankara'nın kedisi vs... Bir de şehirleri besledikleri hayvan üzerinden okuma vardır ki, bunu en güzel Nuri Pakdil, 'Batı Notları'nda yapar. Paris'e ayak bastığında köpeklerin çokluğunu görünce "Paris ne kadar köpekse, İstanbul o kadar güvercindir" diyerek bir medeniyet tanımlamasında bulunur. Aycı, Ankara'nın kedilerine değil de çoğalan sokak köpeklerine değinirken daha çok kendi mahallesindeki Gar civarındaki köpeklerin başıboşluğuna yer vererek, köpekleri sınıflara ayırmış. Sokak köpekleri ve burjuva köpekleri! Aycı bununla da kalmamış, ironi yaparak, burju-

va köpeklerinin sokak köpeklerine gıpta ile baktığını yazmış. Evinin önünden kafiler hâlinde geçen köpekler istinaden “Köpek Yolu” tanımlaması yapmış. Bu tanım ve anlatımlar gerçekte Ankara’nın geleceğine düşülen notlardır. Dahası Nuri Pakdil’in, Paris ile İstanbul’u köpek ve güvercin üzerinden tanımlaması gibi bir medeniyet okumasıdır. Bir şehri tanımlamak için sunulan malzemeler...

“Ankara’da bir mekân bir defa görülünce akılda kalacak, yeniden keşfe ihtiyaç bırakılmayacak, çerçevelenip asılacak bir niteliğe sahiptir” diyen Aycı, sanki Ankara’nın statükocu anlayışıyla insani ve mekânsal anlayışını özdeşleştirir. Gerçekten Ankara, dinamik değil, statik bir şehirdir, bu özelliğini büyük ihtimalle Aycı’nın “ağır abi” dediği özelliğinden alıyor. Birçok yazar ve sanatçının Ankara söz konusu olduğunda İstanbul ile kıyaslamaya girişmesini Aycı’nın *Şehir Mektupları*’nda pek göremeyiz. Aycı Ankara’nın özelliklerini sıralarken, okuyucunun zihninde hemen Ankara’nın tersi İstanbul canlanmaktadır. Örneğin “Ankara’nın tanımlı bir şehir olduğunu, nerede, ne zaman, neyle karşılaşacağınız bellidir, ezberlenmiş bir monotonluktur. Kentte

sizi şaşırtan, her gün bir tazelik yeni bir rüzgâr bağışlayan bir atmosfer aramanız boşunadır” diyen Aycı’nın bu tanımı, insanın aklına İstanbul’u düşürmektedir. Çünkü Ankara’nın donukluğu İstanbul’un dinamikliğini ister istemez zihninizde canlandırıyor. Burada Aycı’nın üsluptan/anlatımının başarısından kaynaklanıyor.

Şehir mektupları okunmadan bugünkü Ankara’nın kültürel zenginliğini öğrenmek mümkün değil. Aycı bu kitabında şehri, şehir yapan özelliklere yer vermekle kalmamış, bunların Ankara’nın sosyal ve siyasal hayatı içindeki etkisine de değinmiştir. *Şehir Mektupları* usta bir şairin, güçlü bir denemcinin derin gözlemleri, zamana yayılmış yaşanmışlıklarının özeti gibidir. Bir şehri uzun metinlerden tanımak yerine, böylesine bir deneme kitabından öğrenmek daha akıllıca.

Aycı, iyi bir gözlemci, şehri iyi okuyan biri olduğunu *Şehir Mektupları*’nda fazlasıyla gösteriyor. Onun yazılarını okuduğumuzda onun anlattığı mekânlar, insanlar ve olaylar bir anda zihninizde canlanıyor. Sanki bir yazı okumuyoruz da bir belgesel yahut bir anı yaşıyoruz...